

ANI JEDEN Z VÁS

↳ Když si tohle všechno Jan uvědomil, začal se připravovat na útěk z Kostnice. To on kostnický koncil svolal, a kdyby ho teď opustil, možná by byl sněm rozpuštěn jako neplatný. Příště by takovou chybu už neudělal. Sám si připravil past a sám do ní vlezl. Jeho dva rivalové se na koncil nedostavili. Římský papež Řehoř XII. oficiálně koncil uznal a poslal na něj svého zástupce vybaveného plnou mocí. Avignonský papež Benedikt XIII. neudělal ani to.

Už před koncem roku 1414 byly proti Janu XXIII. vzneseny první žaloby. Koncil se navíc hned na počátku dohodl, že má-li být toto setkání úspěšné, musí se všichni tři papežové vzdát svých úřadů. Jan, jakožto jediný přítomný, s odstoupením souhlasil. Pravděpodobně to ale nemyslel vážně, protože vzápětí z Kostnice uprchl. Předem se dohodl s vévodou Bedřichem Tyrolským, že se u něj ukryje, a 20. března 1415 se v přestrojení dostal za městské hradby a kolem Rýna na malém koníku ujel pryč. Jeho předpoklad, že se koncil bez něj rozpadne, mu málem vyšel. Ve městě nastal chaos. Opouštěli ho doslova houfy účastníků, Janových přívrženců, včetně osmi kardinálů. A koncil nebyl ve středověku zdaleka jenom církevní záležitostí. Spolu s duchovními se do města sjížděli světší šlechtici, obchodníci i řemeslníci. Koncil skýtal příležitost k dobrému obchodu, jednáním i zábavě. Nebáli bychom se tuto událost srovnat s dnešními velkými sportovními svátky typu mistrovství světa nebo olympiády. A teď hlavní organizátor uprchl a s ním spousta dalších důležitých figur.

Obchodníci balili své krámy a lidé vzrušeně pobíhali v ulicích v očekávání, že jim někdo dá

pokyny, co mají dělat dál. Purkmistr v obavách lidové vzpoury povolal vojáky k pohotovosti. Do této atmosféry zasáhl král Zikmund. Osobně v čele představitelů města projel ulicemi Kostnice a nechal vyvolávat, že není důvod k panice. Koncil bude pokračovat i bez papeže! Dne 6. dubna vydal dekret *Haec sancta*, v němž prohlásil, že koncil je platný, protože zastupuje celou církev, která dostala moc přímo od Krista, nikoliv od papeže. Všichni včetně papeže se musí této moci podvolit, a kdo to neakceptuje, bude koncilem potrestán.

Ani tento dekret neudělal za nepokoji definitivní tečku a někteří kardinálové se proti němu postavili. Dekret byl nicméně přijat. A když byl Jan XXIII. následující měsíc dopaden, převezzen zpátky do Kostnice a uvězněn, jednali už špičky katolické církve celkem jednotně. Papež Jan byl na konci května sesazen ze svého postu a obviněn ze svatokupectví.

NOVÝ ZAČÁTEK ↘

Tím se církev zbavila nehodného pisánského papeže a situace schizmatu se navrátila do stavu před rokem 1409. Zbývali tedy ještě dva rebelující papežové. S tím římským to bylo celkem snadné. Už když dostal informaci o tom, že se bude konat koncil v Kostnici, Řehoř s tímto sněmem souhlasil. To je ostatně i jedním z důvodů, proč byl koncil uznán ekumenickým. Řehoř XII. to určitě neudělal z lásky k pisánskému papeži, ale byl to od něj do jisté míry strategický kalkul. Pokud bude spolupracovat, může z koncilu

vyjít celkem s čistým štítem. Ostatně on jako papež se sídlem v Římě by mohl být stále vnímán jako ten pravý a jediný a z koncilu vyjít jako vítěz. Politická situace ale hovořila spíš proti němu. Kromě neapolského krále ho už opustili téměř všichni příznivci, kteří se před kostnickým koncilem postavili na stranu Jana XXIII. Ovšem ten byl teď ve vězení a zbaven vší své moci a Řehoř XII. mohl klást své podmínky.

Jak už bylo uvedeno, nebyl na koncilu sám přítomen, ale poslal na něj své zástupce s plnou rozhodovací mocí. Pro Řehoře bylo nepřijatelné podřizovat se koncilu, který svolal jeho vzdoropapež, u něhož se teď navíc právoplatně ukázalo, že to byl podvodník a ničema. Římský papež proto požadoval, aby byl koncil svolán znovu, a to jeho jménem.

Pro biskupy a kardinály šlo v podstatě o formalitu. Koncil rozpouštět nemuseli a k žádnému dalšímu výraznému zdržení nedošlo. Řehořův legát kardinál Beato Giovanni Dominici 4. července 1415 jménem papeže koncil znovu oficiálně zahájil a ještě při tomtéž zasedání biskupům oznámil, že Řehoř XII. se vzdává svého papežského úřadu. Řehoř z toho tedy vyšel se ctí a koncil ho zpátky jmenoval kardinálem. Bylo mu 88 let a měl před sebou ještě dva roky celkem pokojného života. I tato spolupráce s koncilem mu pomohla k tomu, že z historického hlediska je právě on uznáván jako skutečný papež, zatímco Jan XXIII. a Benedikt XIII. jsou vnímáni jako vzdoropapežové. Všimněte si ještě detailu, že koncil byl znovu zahájen dva dny před upálením mistra Jana Husa. Tehdy měl

Jan XXIII. se snažil z kostnického koncilu uprchnout, ale byl dopaden a uvězněn.

Hus už hlavní slyšení za sebou a čekalo ho jen poslední líčení s vynesením rozsudku 6. července. Jeho proces měl ale ve srovnání s řešením papežského schizmatu menší důležitost.

JEDINĚ JÁ JSEM LEGÁLNÍ! ↘

Tak jak to s Řehořem XII. šlo jako po másle, avignonský papež byl pravý opak. S koncilem nekomunikoval, a když se ho vzdala Francie, uchýlil se na území Aragonie (v dnešním Španělsku), jejíž král nad avignonským papežem stále držel ochrannou ruku. Benedikt XIII. byl už šestaosmdesátiletý stařík a měl svou hlavu. Protože kostnický koncil zcela ignoroval, sebral se sám římský král Zikmund a s kostnickou delegací jej osobně navštívil. Benedikt jej přijal celkem přátelsky, ale zároveň prohlásil, že pokud by měl rezignovat, musí být koncil z Pisy prohlášen za neplatný a ten kostnický ukončen. Pak by

měl začít nový koncil, který vyhlásí on, Benedikt, na místě jím určeném.

Splnit první podmínku nebyl žádný problém. Pisánský koncil byl stejně ze zpětného pohledu pořádné fiasko, které jen prohloubilo schizma. U druhé podmínky to bylo horší. Zikmund za ní tušil zradu. Koncil se přeruší a Benedikt jako jediný papež bude mít v rukou moc svolat koncil nový. Anebo ho také nesvolat a setrvat ve svém úřadu. Co by nastalo v takovém případě, se nedalo předvídat. To král nemohl připustit. Kostnický koncil musel být tím, který rozkol v církvi ukončí. Papežovy podmínky tedy přijaty být nemohly. Přesto Zikmund trval na papežově rezignaci a upozornil ho na fakt, že koncil ho zrovna tak jako jeho dva předchozí rivaly stejně nepokládá za právoplatného papeže. Pokud tedy on sám nerezignuje, bude stejně koncilem odvolán.

Zikmund Lucemburský na svém jednání se vzdoropapežem Benediktem XIII. nepochodil.

Benedikt kontroval logickým argumentem, že pokud koncil prohlašuje, že ani on, ani Řehoř XII. nejsou papežové, pak na koncilu, ba dokonce ani na celém světě není jediný právoplatný kardinál. Všichni byli totiž jmenováni buď jím osobně, jeho odpůrcem Řehořem, nebo jiným z papežů ve schizmatickém období. Až na jedinou výjimku, a tou je právě on sám. Benedikt byl skutečně posledním žijícím kardinálem jmenovaným před rokem 1378, kdy začalo papežské schizma. A tady jsme zpátky u onoho uzavřeného „potravního řetězce“, kdy jediné papež jmenuje kardinály a jediné kardinálové volí papeže. Avignonský papež úvahu rozvíjel v tom smyslu, že pokud on sám bude po odvolání z papežského úřadu jediným právoplatným kardinálem na celém světě, pak on jediný má právo volit nového papeže. Argumentace to byla složitá, ale právně zcela korektní. Benedikt zároveň slíbil Zikmundovi, že pokud on bude volit nového papeže, udělá to bez průtahů klidně v jediném dni a nezvolí sám sebe. To by mohlo znít fér, kdyby se tomu starému lišákovi avignonskému dalo věřit. A vzhledem k tomu, že proti němu seděl minimálně stejně schopný politik a lišák Zikmund, argumentace papežovi nevyšla. Římský král ze schůzky odjížděl s neúspěchem, ale s přesvědčením, že Benedikt bude muset být odstaven proti své vlastní vůli. To došlo i Benediktovi.

PRYČ S NÍM! ↘

Neúspěšné jednání bylo zklamáním pro Španělsko, které do této chvíle svého rodilého papeže podporovalo. Nyní se přidalo ke kostnickému koncilu, kde vytvořilo šestou voličskou skupinu. Koncil se vzhledem k těmto průtahům táhl už více než dva a půl roku.

25. července 1417 padl rozsudek, který Benedikta XIII. zbavil papežství, a tím velké západní schizma kvůli papežům skončilo. Sám Benedikt rozsudek nepřijal a až do své smrti se prohlašoval hlavou církve. Opuštěn téměř všemi se usadil v přímořské pevnosti Peniscola, kterou prohlásil za Noemovu archu pravé církve. Zemřel v roce 1423, ale i po své smrti míchal církevními kartami. Ne příliš účinně, ale přece. Na smrtelné posteli ve svých pětadevadesáti letech jmenoval ze svých věrných následovatelů čtyři kardinály a uložil jim úkol zvolit nového papeže, který bude v linii avignonských papežů pokračovat. Ale to už jsme utekli z kostnického koncilu o mnoho let dopředu. Pojdme se tam vrátit.

Katolická církev byla tedy oficiálně bez papeže a nebylo jediné země, která by tento fakt zpochybnila. Přesto se před volbou nového papeže na koncilu mezi rokujícími strhla hádka. Jedni byli toho názoru, že je třeba nejprve učinit rozhodnutí vedoucí k reformě církve a omezení pravomoci budoucího papeže. Měla to být prevence toho, že proti vůli katolického světa se už papež nikdy nepostaví. Druzí argumentovali tím, že při těchto rozhodnutích je koncil silně ovlivňován světskými panovníky, zejména králem Zikmundem, a pokud bude nejprve zvolen papež, bude jeho autorita zaručovat světskou nestrannost. Chvíli to vypadalo, že se koncil rozpadne bez volby papeže i bez reformy církve. Nakonec delegáti udělali kompromis. Některé reformní dekrety upravující pravomoci papeže schválili předem a o dalších se dohodli, že budou následovat bezprostředně po volbě papeže.

Zásadním dekretem byl takzvaný *Frequens*, který měl z koncilů učinit stálý církevní orgán s pravomocí nad samotným papežem. Koncily se měly od tohoto rozhodnutí scházet

pravidelně, nejprve po pěti letech, pak po sedmi a poté vždy v desetileté periodě. Podmínkou kompromisu byly také speciální podmínky, za kterých bude nový papež zvolen. Tak se stalo, že v konkláve, které se sešlo 8. listopadu 1417, nezasedlo jen dvacet tři přítomných kardinálů, ale také třicet koncilních delegátů vybraných ze všech rokujících národů. Po třech dnech byl zvolen kardinál Oddone Colonna, který přijal jméno Martin V. K jeho volbě údajně přispěl zpěv chlapeckého sboru procházejícího kolem kupeckého domu v Kostnici, kde se konkláve konalo. Chlapci zpívali tak krásně, že rokující dojali až k slzám a zaplaveni emocemi se k volbě Colony připojili i jeho původní odpůrci. Neskrývané štěstí, jaké zaplavilo Kostnici a které se odtud rychle šířilo do okolních států, Evropa dlouho nepamatovala. Očití svědci popisovali desetitisícové davy táhnoucí městem a slavící duchovní obnovu jednoty církve.

V Kostnici byl roku 1417 zvolen nový papež Martin V.

PAPEŽ ČESKÝCH KRUCIÁT ↴

Martin V. byl v době své volby v plné síle, bylo mu 48 let. Patřil stejně jako papežové Alexandr V. a Jan XXIII. k sedmi římským kardinálům, kteří se o deset let dříve postavili proti svému tehdejšímu papeži Řehoři XII. a vyvolali koncil v Pise. Také na kostnickém koncilu byl kardinál Colonna jednou z hlavních postav. Z našeho českého pohledu je jeho jméno nechvalně známé, protože to byl právě on, kdo dva a půl roku před svým zvolením papežem předsedal soudu nad mistrem Janem Husem a kdo se do značné míry „zasloužil“ o jeho smrt v plamenech. Jako papež Martin V. pak poslal do Čech všech pět křížových výprav proti kališníkům.

Jak někteří předpovídali, další jednání o reformě církve se po volbě papeže zkomplikovala. Papež nabyl moci a nezpochybnitelného mandátu a nechtělo se mu pochopitelně ze svých pozic příliš ustupovat. Komplikace při jednáních způsobovali ale daleko spíš sami kardinálové a biskupové. Jaké reformy prosadit a jaké už ne, aby si příliš neoklestili své pravomoci? Nakonec bylo přijato sedm reformních dekretů, které byly daleko spíš zřetelným kompromisem. Papež kostnický koncil slavnostně ukončil 22. dubna 1418 po více než čtyřech letech od jeho začátku.

Otázkou bylo, odkud bude Martin V. vládnout. Francouzi rychle přišli s nabídkou usídlit papeže v Avignonu s odvoláním se na více než stoletou tradici. Žádnému z ostatních národů se to nelíbilo a ani samotnému Martinovi. Papež patří do Říma! A Martin V. byl navíc rodilý Ital. Řím měl ale pod kontrolou neapolský král, který byl s rodem Colonnovců ve válečném stavu. Papež

na něj poslal vojsko svého bratra, jenž pro něj Řím vybojoval. Martin V. se tu usídlil v září 1420.

Pro obnovu slávy papežského stolce byl Martin V. ideálním vladařem. Investoval do rekonstrukce římských chrámů, paláců i veřejných staveb, spojil se s významnými umělci a pozvedl celé město. Některými historiky je tento papež chápán jako zakladatel italské renesance.

VZDOROPAPEŽÍČCI ↘

Ještě si zpátky odskočíme k nešťastnému Janu XXIII., který byl kostnickým koncilem uvězněn. V žaláři zůstal až do roku 1418, o což se zasloužil i sám Martin V. Nicméně poté se z vězení vyplatil kaucí, a když byl na svobodě, papež ho znovu jmenoval kardinálem. Na Vánoce 1419 však ve svých nedožitých padesáti letech zemřel.

To pohrobci Benedikta XIII. měli ještě ambici v boji o papežský stolec pokračovat. Vzpomínáte? Benedikt jmenoval čtyři kardinály a dal jim za úkol zvolit nového papeže. Dopadlo to ještě bizarněji, než sám papež zamýšlel. Tři z těchto kardinálů zvolili jednoho vzdoropapeže, který si dal jméno Klement VIII. Poslední kardinál jménem Jean Carrier se od nich odtrhl a zvolil si svého vzdoropapeže, který se pojmenoval Benedikt XIV. Ani jednoho z nich nemohl svět brát vážně. Benedikt XIV. pět let poté zemřel a jeho jediný kardinál Carrier jmenoval na jeho místo sám sebe, a dokonce si vzal i stejné jméno, tedy Benedikt XIV. Nakonec se tito vzdoropapežíčci „požrali“ navzájem. Klement VIII. zajal a uvěznil Benedikta XIV. Nechal ho v žaláři zemřít. Sám se

pak po mnoha letech své bezvýznamné vlády papežství vzdal po dohodě s římským papežem Martinem V., a to výměnou za post biskupa na Mallorce. Takže z toho nakonec nevyšel tak špatně.

JEDNÁNÍ S KALIŠNÍKY ↘

Martin V. v souladu s rozhodnutím kostnického koncilu uspořádal roku 1423 – pět let po skončení koncilu v Kostnici – nový koncil v severoitalské Pavii, který byl po pár měsících kvůli moru ukončen a přestěhoval se do Sieny. Následující koncil se pak konal v tehdy německé Basileji v roce 1431. Ten rovněž svolal Martin V., ale jeho konání se nedožil (zemřel téhož roku) a vedl ho jeho nástupce papež Evžen IV. Tento koncil měl zásadní vliv na naše české dějiny a vlastně i na celé protestantské hnutí, které se mělo teprve rozhořet. Byla zde totiž schválena basilejská kompaktáta, kompromisní dohoda mezi českými kališníky a římskokatolickou církví.

A tady se vrátíme zpátky k tvrzení ze začátku této části, že reforma církve byla v Kostnici na dosah ruky. Čeští heretici, kteří se na koncilu zdáli být podružným problémem, se vlastně pro římské katolíky stali osudovými. Zdánlivě se všechno podařilo, jak mělo. Z koncilu vzešel jediný papež, vrátil se do Říma, Evropa se sjednotila a dokonce došlo i k nějakým těm církevním reformám. Smrt Husa a Jeronýma Pražského však zažehla oheň reformní revoluce, která doslova rozhořela celé České království a její jiskry v následujících stoletích dolétly do Německa, Švýcarska či Anglie.

KONEC ÚNORA 1415. JAN HUS JE
UŽ TŘI MĚSÍCE VĚZNĚN V ŽALÁŘI
DOMINIKÁNSKÉHO KLÁŠTERA
V NĚMECKÉ KOSTNICI

MISTŘE?!?

MISTŘE!

CO? AHA,
TO JSI TY, BRATŘE
MARTINE.

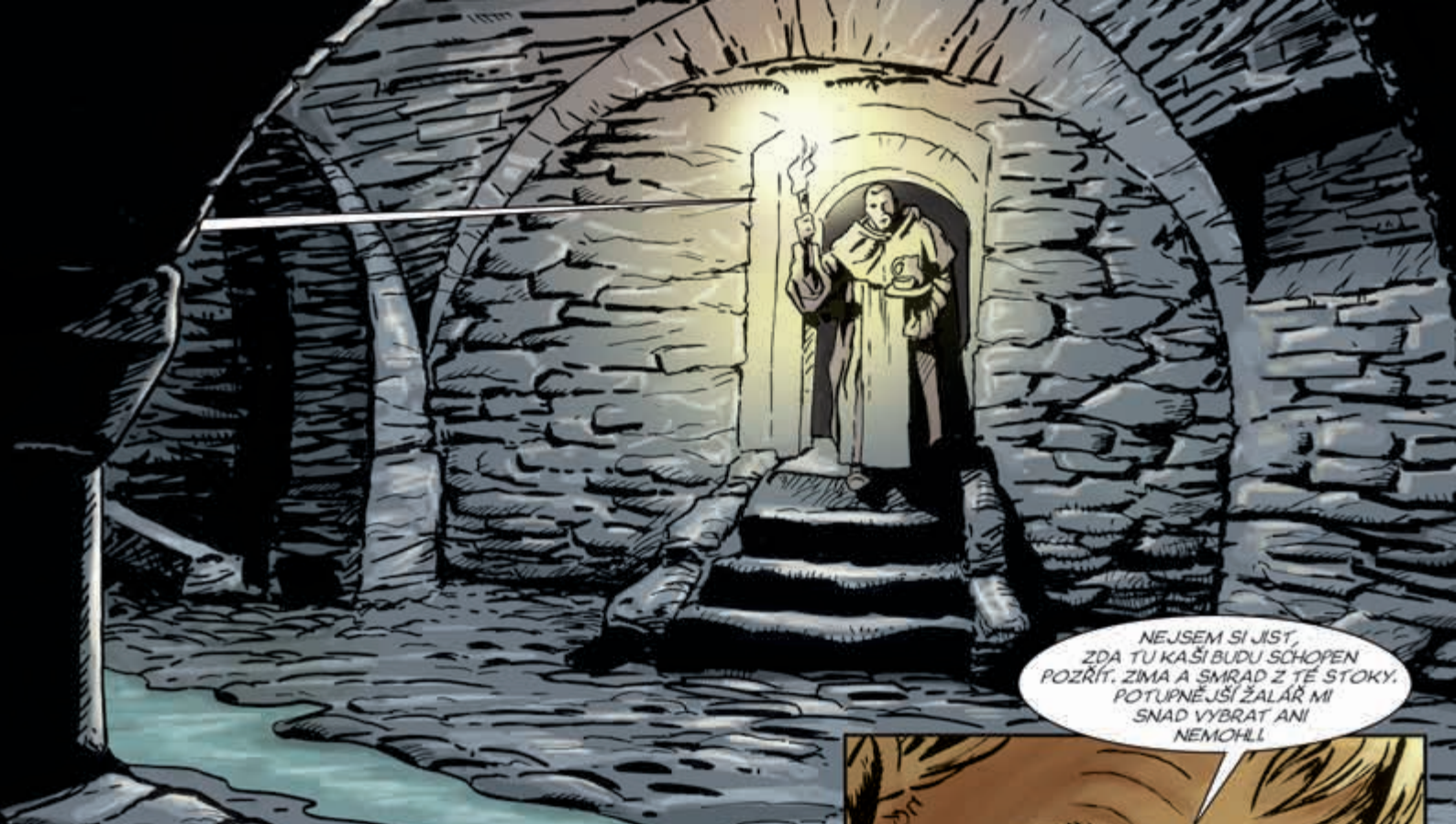
KAŠP?
UŽ TO VYPADALO,
ŽE MĚ TU NECHAJÍ POUŽÍT
HLADY. KOLIK DŇÍ JSEM
NEJEDL? PĚT?
SEDM?

PRINESL
JSEM TI VODU,
A KAŠL

NEMOŽU
TI PRINĚST ČASTĚJI.
NEDOVOLÍ TO.

VÍM.

NEJSEM SI JIST, ZDA TU KAŠI BUDU SCHOPEN POZŘÍT. ZIMA A SMRAD Z TĚ STOKY. POTUPNĚJŠÍ ŽALÁŘ MI SNAD VYBRAT ANI NEMOHL.

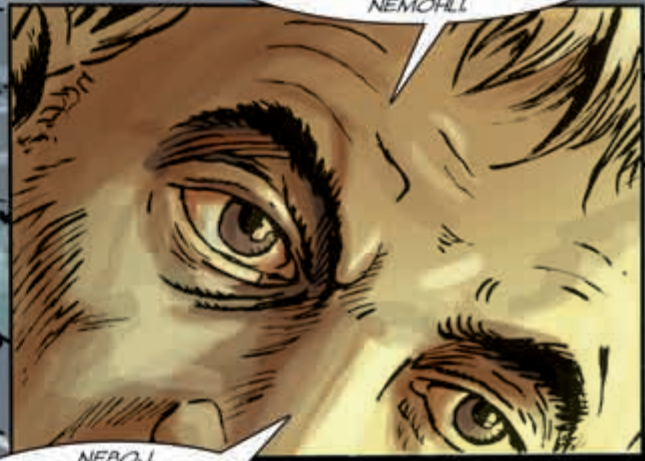
MÁM PRO TEBE PÉRO A PAPIR.

DÍKY, TO MĚ DRŽÍ PŘI ŽIVOTĚ.

NĚJAKÉ DOPISY?

NIC.

NEBOJ, TEBE Z TOHO NEVINÍM, MARTINE. JSI DOBRÝ ČLOVĚK. A DOBRÝ KŘEŠŤAN.

MISTŘE?

NEJSEM KACÍŘ, BRATŘE MARTINE. VŠECHNO SE VYJASNÍ, AŽ DOJDE KE SLYŠENÍ, UVIDÍŠ.

HM, JAK SES MOHL DOSTAT DO TAKOVÉ MIZERIE? UBOHÝ JANE.

